

támogatása; az egyetemi magyar alapítványok kezelésének ellenőrzése; a magyar név tiszteletének megóvására; nemesen szórakoztató mulatságok rendezése; általában minden eszmének felkarolása, a mi a nemzeti szellem erősítésére jótékonyan hat.“

Sz. M.

Péterfi Dénes: Unitárius keresztyénség. Egyházi beszédek. Budapest, 1907. Kókai Lajos bizománya. Kis nyolczad-rétben 174 lap. Ára fűzve . . . ?

Péterfi Dénes, kolozsvári lelkész, előkelő írója a magyar unitarizmusnak. Felfogásában emelkedettség, gondolkozásában nemesség, nyelvében szín és erő, beszédében ékesség és méltóság nyilatkozik meg, mely igehirdetői és írói tulajdonságok miatt Péterfit a nem-unitárius olvasó is élvezheti. Kézalatti beszédeit ezek a jó tulajdonságok jellemzik, a mi a rövid előszóból is látható.

A keresztyénség, mondja Péterfi, a Krisztus személyiségéhez kötött vallás, az emberiség vezérlő szelleme. Egy vallás sem felel meg inkább az emberi lélek gondolatvilágának és nemes vágyódásainak, mint a Krisztus vallása. A mi a keresztyén hit és életnézetet valaha az emberiség lelkéből kitolni akarta, csak arra szolgált, hogy még inkább meglátassék annak igazsága. Bárhogyan támadják ma is, avagy bármivel is akarnák helyettesíteni, az evangéliom prédikáltatni fog, a szószekeken fölhangzik a keresztyén ige, hogy világoljon és építsen, de az értelmi haladástól nem elkülönülve, hanem a megbővült ismeretekkel Istennek világáról és az életről még teljesebb látást, tisztább fölfogást nyerve, annál erősebb fénynyel világítson és annál bensőbbben építsen. Mert a keresztyénség nem oly vallás, mely a haladást kizárja s azzal szemben mint ellenfél álljon, hanem magának a józan emberi haladásnak a szelleme.

Néhány darab az így felfogott keresztyénségből az itt közlött beszédek, a melyeknek száma tíz, czimei a következők: Egy az Isten. Jézus Krisztus. Keresztyén eszményiség. Hivók és kételkedők. A szentlélektől való indittatás jelei. A jó cselekedetek. Keresztyén egyenlőség. Az unitárius keresztyénség megtartása. Történelmi pillanatok forrásai. Vallástétel a Krisztusról.

E címek alatt nagy és érdekes tárgyakról elmélkedik és szónokol a szerző. Elmélkedik az unitarizmus ismeretes szellemében és a magyar ékesszólás eszközeinek öntudatos felhasználásával. Unitarizmusa azonban az a nemesebb fajta

unitarizmus, melynek Channing volt egyik nagy mestere, kinek írásaiban és beszédeiben a keresztyén theizmus sok nemes eszméje csendül meg, ki az evangéliomnak, ha nem is egész teljességét, de sok igazságát hitte és szólotta. Így Péterfi is.

„Mi hiszünk és azért áldozunk — mondja Péterfi „vallástétel a Krisztusról“ szóló beszédében. — Hiszünk a Krisztusban, az ő evangéliumi erejében. Hiszünk a keresztyénség nemesítő voltában, az emberi keblet jó és nemes érzelmekkel megtermékenyítő és minél tisztultabb, annál tisztább és nemesebb érzelmekkel termékenyítő hatásában. Hiszünk jóindulatot, áldozatkészséget előhozó, közösséget fentartó hathatóságában. Hiszünk és azért mi is áldozunk. És a hitből áradt ama felbuzdulásba, mely az elmúlt száz évekről jön le a mi korunkra, mely az elődök történelméből száll hozzánk, belébocsátjuk a mienket; az ő hitbuzgalmuk folyamában ama forrásokat, melyeket a hit a mi keblünkben fakaszthat; az ő hitbuzgó cselekedeteik, az ő áldozataik hosszú, fényes láncsorába belékapcsoljuk a mi cselekedeteinket, a mi áldozatainkat; az ő hitükkel, áldozatkészségükkel egyesítjük a mi hitünket, áldozatkészségünket, hogy a mi nemzedékünkötől erősítve, a mi nemzedékünkötől megszépítve, öröklődjék tovább e fenséges alkotás, e ma is és örökké bámulatos vallástétel a Krisztus mellett, az ő vallástételük és a mi vallástételünk!”

Így hisz és prédikál Péterfi, kinek beszédeiben kétség kívül van némi evangéliomi íz és még több az evangéliomi szín, a mi Péterfit jóval fölébe emeli az elcsépelte vulgaris rationalismusként. Magasabb a színvonala, előkelőbb a modora, formásabb az ékesszólása, kenetesebb a szava, elevenebb a hite. Ám azért az evangéliom mélyébe belemerülni, a keresztyénség magvába behatolni Péterfi sem képes. Körülötte, mellette áll, de belépni annak valódi szentélyébe nem tud, mert hitéből hiányzik e szentély kulcsa, a Krisztus isteni személyébe és az evangéliom természetfelettségébe vetett hit. De a könyve mégis érdekes és eszméltető, a kiállítása csinos, sőt finom.

— s — s.